www.turkishstudies.net/education

Turkish Studies - Educational Sciences

eISSN: 2667-5609

INTERNATIONAL BALKAN UNIVERSITY
Sponsored by IBU

Research Article / Araştırma Makalesi

Arapça Dinleme Becerileri Öğretimine Yönelik Öğrenci Görüşleri[*]

Student Insights for the Teaching of Arabic listening Skills

Meryem Melike Güngenci[**] - Musa Yıldız[***]

Abstract: Technological developments and globalization, which affect the world of individuals in every aspect, have greatly increased the amount of information and the exchange of information between individuals at present. The individual searches for information to follow the rapid changes and developments in the Information Age, and uses modern methods as required today while acquiring information, and processes, and transfers the acquired knowledge. Language is one of the most important tools that contribute to the rapid spread of knowledge around the world. Languages with a different alphabet are also of great interest to individuals in addition to English as a universal language. The Arabic language, which is from the Semitic family of languages, can be given as an example of these languages. It is seen that individuals cannot improve four basic skills (listening, speaking, writing, and reading) adequately at the stage of learning Arabic and this situation has negative effects on the language learning process. In this study, the researcher conducted interviews with 19 students studying in the 4th grade of Gazi University, Department of Arabic Language Education in the Fall Semester of the 2020-2021 Academic Year. Before the semi-structured interview, students were randomly selected voluntarily. In this research, a semi-structured interview form consisting of 6 questions was developed by the researcher to improve the Arabic listening skills of the students who study Arabic academically and to get their feelings and thoughts about the teaching process, and the participants were asked to answer them. In this research, a semi-structured interview form consisting of 6 questions was developed by the researcher to improve the Arabic listening skills of the students who are taught Arabic academically and to get their feelings and thoughts about the teaching process. Ethics committee approval was received for this study from Gazi University, Gazi Faculty of Education according to the decision of Gazi University Measurement and Evaluation Ethics Committee dated 01.12.2020 numbered 12. The researcher asked the participants to answer these questions. The problems encountered by the students in many aspects during the acquisition of the listening skill, which is a part of the Arabic verbal

---

[*] Bu çalışma "Arapça Sözlü İletişim Becerileri Dersine Yönelik Kuantum Öğrenme Modeli Destekli Bir Öğretim Programı Önerisi" başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Veriler için Gazi Üniversitesi Ölçme ve Değerlendirme Etik Kurulu" 01.12.2020 tarihli 12 sayılı kararına göre etik kurul onayı alınmıştır.

[**] Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Arap Dili Eğitimi
Res. Assist., Gazi University, Gazi Faculty of Education, Division of Arabic Language Teaching
ORCİD 0000-0002-1885-0551
melikegungenci@gazi.edu.tr
[***] Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Arap Dili Eğitimi
Prof. Dr., Gazi University, Gazi Faculty of Education, Division of Arabic Language Teaching
ORCİD 0000-0002-5274-9481
ymusa@gazi.edu.tr

Cite as/ Atıf: Güngenci, M.M. & Yıldız, M. (2022). Arapça dinleme becerileri öğretimine yönelik öğrenci görüşleri . *Turkish Studies - Education*, *17*(1), 125-140. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.54985
Received/Geliş: 15 December/Aralık 2021 *Checked by plagiarism software*
Accepted/Kabul: 25 February/Şubat 2022
CC BY-NC 4.0
Published/Yayın: 28 February/Şubat 2022

communication skills, were determined according to the answers of the participants, and suggestions were presented to solve these problems.

Structured Abstract: Introduction

Language consists of 4 basic skills: listening, speaking, reading, and writing. The individual strives to learn each language skill with methods and techniques in accordance with the nature of the skill. It is observed that individuals have difficulties in acquiring some language skills while learning a foreign language and the acquisition and development of speaking and listening skills requires a long time and hard effort. Listening skill leads to the improvement of speaking, reading, and writing skills in the process of learning a new language (Oxford, 1993). The role of listening skills while learning a language is the basic element of success in school and business life. For this reason, listening skill is a basic language skill that should be emphasized and given importance in the language education process. Acquiring academic listening skills plays a very important role in language teaching. In a good listening education, students can say and write the text they hear in outline or in detail, they can say and write about the events in the text which they hear or the feelings and thoughts of the people. The purpose of this research is to determine the difficulties encountered by the students studying in the Arabic language while developing their listening skills and to offer suggestions for the solution to these difficulties.

Method

Qualitative research design was used in this study. In the first stage of the research, a semi-structured interview form was prepared to be applied to the students by taking expert opinion in order to determine the problems that the students encountered while developing their listening skills within the framework of the Oral Communication Skills Course. The research was applied to 19 students studying in the 4th grade of Gazi University, Department of Arabic Language Education in the Fall Semester of the 2020-2021 Academic Year. The semi-structured interview was had on a voluntary basis and the students were randomly selected. Ethics committee approval was received for this study from Gazi University, Gazi Faculty of Education according to the decision of Gazi University Measurement and Evaluation Ethics Committee dated 01.12.2020 numbered 12. A semi-structured interview form consisting of six open-ended questions about listening skills. The questions in the interview form were arranged to help students express their feelings and thoughts and to evaluate the teaching process. The students were asked to answer each of the 6 open-ended basic questions in the semi-structured interview form prepared by the researcher in detail:

1. Could you please explain what are the general difficulties that you face when listening to Arabic?

2. Could you please explain if there is a specific point that you face difficulty when listening to Arabic, in which aspect do you face difficulty?

3. Do you find the methods and techniques used in the lesson sufficient for the improvement of listening skills? Could you please explain if you don't find it sufficient?

4. What are the types of teaching materials in the lesson? Could you please explain it in detail?

5. Are the activities that support learning in the lesson suitable for the size of the class? Could you please explain it in detail?

6. Are there any emotional reasons that negatively affect you in the process of improving your listening skills? Could you please explain?

Findings

This study was conducted to determine the difficulties faced by students who study Arabic as a foreign language while developing their listening skills and to offer suggestions for overcoming these difficulties. Semi-structured interviews were conducted with 19 students to get their opinions on the difficulties encountered while developing their Arabic listening skills. The students stated that they generally had problems with the following issues according to the data obtained in the research:

- Students have problems because the material they listen to is fast. Therefore, they have difficulty in understanding what they are listening to.

- Students miss what they are listening to, by concentrating on the meanings of the words in the sentence.

- Students have difficulty in understanding the dialect words in the text or dialogue they are listening to.

- Students have difficulty in understanding the main idea of the text or dialogue they listen to by obsessing over the meanings of the words they do not know.

- Students experience problems because the classroom environment is not suitable for developing listening skills and the class size is crowded.

- Students are worried about misunderstanding what they are listening to.

- Students have the prejudice of failing in listening exams.

- Students encounter factors that reduce motivation in the classroom and they are faced with the loss of concentration.

Conclusion and recommendations

Looking at the findings from the study, it was determined that audio materials were used in addition to the written materials chosen by the lecturer. Problems have been determined such as external factors that negatively affect the classroom environment, the large number of classrooms, difficulties in understanding what they listen to during the lesson, and the speediness of the materials. The duration of the lesson should be arranged in accordance with their listening skills or the instructor should use methods and techniques suitable for the duration of the lesson in order for the students to get full efficiency during the lesson. The researcher has considered the data obtained from the students participating in the semi-structured interview and the studies on the subject. It is thought that it will be fruitful to plan and teach the lesson with techniques such as drama and animation and in-class activities that will contribute to the solution of the difficulties experienced during the acquisition and improvement of listening skills. Hulstijn (2003) stated that an efficient and successful listening lesson could be taught with activities that will improve students' listening skills and make it easier for students to acquire this skill. Because of that, performing activities will contribute to the improvement of listening skills such as introducing, guessing, and learning new words about the text before listening. Negative factors in the classroom, noise, inability to speak in the lesson, etc. it is seen that it is necessary to minimize the factors that will negatively affect the student during the lesson. At the same time, it has been determined that the excess of the class size disrupts the concentration of the students and reduces their motivation.

Keywords: Arabic teaching, listening skills, speaking skills, verbal communication skills, foreign language skills

Öz: Günümüzde bireylerin dünyasını her yönüyle etkileyen teknolojik gelişmeler ve küreselleşme, bilgi miktarı ve bireyler arasında bilgi alışverişini oldukça artırmıştır. Bilgi Çağı'nda ortaya çıkan hızlı değişimi ve gelişmeleri takip etmek için birey bilgiyi araştırır, bilgileri edinirken günümüz gereği modern yöntemlere başvurur ve edindiği bilgiyi işler ve aktarır. Bir bilginin dünya çapında hızla yayılmasına katkı sağlayan en önemli araçlardan biri de dildir. Evrensel bir dil olarak İngilizcenin yanı sıra farklı bir alfabeye sahip olan diller de büyük ilgi görmektedir. Sami diller ailesinden olan Arap dili, bu dillere örnek gösterilebilir. Arapça öğrenme aşamasında bireylerin dört temel beceriyi yeterli düzeyde geliştiremediği ve bu durumun dil öğrenme sürecine olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu çalışmada Gazi Üniversitesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı Güz Döneminde 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 19 öğrenciyle görüşme yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme gönüllülük esasına göre yapılmış olup öğrenciler rastgele seçilmiştir. Araştırmada akademik olarak Arapça öğretimi yapılan öğrencilerin Arapça dinleme becerilerini geliştirme ve öğretim süreciyle ilgili görüşlerini tespit etmek için araştırmacı tarafından 6 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiş olup katılımcılar tarafından cevaplandırılması istenmiştir. Bu çalışmada "Gazi Üniversitesi Ölçme ve Değerlendirme Etik Kurulu" 01.12.2020 tarihli 12 sayılı kararına göre etik kurul onayı alınmıştır. Katılımcıların cevaplarına göre Arapça sözlü iletişim becerilerinin bir parçası olan dinleme becerisinin kazanımı sürecinde öğrencilerin birçok açıdan karşılaştığı problemler tespit edilmiş ve bu problemleri çözmeye yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Arapça öğretimi, dinleme becerileri, konuşma becerileri, sözlü iletişim becerileri, yabancı dil eğitimi

Giriş

Günümüzde bireylerin dünyasını her yönüyle etkileyen teknolojik gelişmeler ve küreselleşme, bilgi miktarı ve bireyler arasında bilgi alışverişini oldukça artırmıştır. Bireyler, içinde bulunduğu Bilgi Çağı'nda ortaya çıkan hızlı değişimi ve gelişmeleri takip etmek ve küreselleşen dünyada bilgi akışına vakıf olabilmek için dil öğrenmesi bir gereklilik olmuştur. Dolayısıyla bir bilginin dünya çapında hızla yayılmasına katkı sağlayan en önemli araçlardan biri de dildir. Bu nedenle günümüzde yabancı dil öğrenimine ilgi duyan birey sayısı her geçen gün artış görülmektedir. Özellikle ebeveynler çocuklarını erken yaşta dil öğrenmeleri için teşvik etmekte ve gerekli ortamı sağlayabilmek için çabalamaktadır. Bireylerin dil öğrenmeye yönelimlerine dayalı olarak ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim programlarında dil eğitimine ağırlık verilerek dil öğrenmeye dayalı taleplerine karşılık bulmaktadırlar.

Evrensel bir dil olan İngilizcenin yanı sıra farklı bir alfabeye sahip olan diller de büyük ilgi görmektedir. Sami diller ailesinden olan Arap dili, bu dillere örnek gösterilebilir. Gerek alfabesi gerek okunuş ve yazılış biçimi, gerekse Müslüman olan ya da diğer dinlere mensup olan, fakat Arap olmayan bireyler tarafından öğrenilmek istenen bir dildir (Güngenci & Yıldız, 2010, s.702). Ülkemizde sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkilerin sağlıklı yürütülebilme ve bilgi alışverişinin kolaylıkla yapılabilmesi için Arap dilinin "okuma, yazma, dinleme ve konuşma" becerileri açısında yeterli düzeyde hâkim olan kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle bir dili öğrenirken izlenen yöntem ve teknikle büyük önem arz etmektedir.

Günümüzde dil öğretiminde birçok yöntem ve teknik kullanılmaktadır. "Dil bilgisi-Çeviri yöntemi, direkt yöntem, işitsel-dilsel yöntem, bilişsel yöntem, seçmeli yöntem ve iletişimsel yöntem yabancı dil öğretiminde kullanılmakta olan yöntemlerden bazılarıdır" (Soyer, 2016, s. 159). Bu dil öğretim yöntemlerinin çoğu konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bazıları ise sözlü iletişim becerilerinden ziyade okuma ve yazma becerilerine önem vermektedir. Geçmiş zamanlarda geleneksel yöntemlerin kullanıldığı, bu yöntemlerin her ne kadar olumlu yanları olsa da olumsuz yanlarının daha fazla olduğu ve dil eğitimcileri tarafından eleştirildiği görülmüştür. Fakat modern eğitim yöntemleri dil öğretiminde kullanıldığında olumlu sonuçlar alındığı yapılan araştırmalar tarafından tespit edilmiştir.

Yabancı dil öğrenirken öğrencilerin bazı becerilerde zorlandıkları görülmektedir. Özelikle konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesi uzun bir süre ve yoğun bir çaba gerektirmektedir. Üniversitelerin Arapça eğitim veren bölümlerindeki ders programlarına bakıldığında bu becerilere yönelik derslerin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Ayrıca geleneksel dil öğretim yöntemlerinin ağırlıklı olması ve sınıf mevcutlarındaki fazlalık nedeniyle bu becerilerin geliştirilmesi karşısında büyük bir engel oluşturmaktadır. Bu araştırmanın amacı Arap Dili alanında öğrenim gören öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirirken karşılaştıkları zorlukları belirlemek ve bu zorlukların giderilmesine yönelik öneriler sunmaktır.

Dinleme Becerisi Öğretimi ve Önemi

Dinleme becerisi yeni bir dil öğrenme sürecinde konuşma, okuma ve yazma becerisinin gelişimine öncülük eder (Oxford, 1993). Dinleme diğer dil becerilerine göre ilk kazanılan beceri olması nedeniyle önem arz etmektedir. Vandergrift (1999, s.172) dinleme becerisinin yabancı dil öğrenilmesinde önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir. Yabancı dil öğrenirken öğrenenin erek dili kullanabilmesi için gerekli olan verileri kazanmasını sağlar. Dinleme becerisinin kendiliğinden gelişen bir beceri olması düşüncesi, bu becerinin geliştirilmesine engel olmuştur. Birey tarafından dinleme alışkanlığının kazanılmamış olması sözlü iletişimde büyük bir sorun teşkil etmektedir. Dinleme becerisinin doğasında çaba göstermek ve dikkatini belirli bir noktaya yoğunlaştırma vardır. Dolayısıyla dinleme eğitiminin en önemli parçası dikkat yoğunlaştırma ve geliştirme çalışmalarıdır (Doğan, 2011, s.5).

Dil öğrenme sürecini temel becerilerinden dinleme becerisi, bireyin anne karnında edinmeye başladığı karmaşık ve zor bir beceridir. Bu beceriyi kazanma sürecinin aşamaları işitme, dikkati yoğunlaştırma ve anlamlandırmadır. Dil "okuma, yazma, dinleme ve konuşma" olarak dört temel beceriden oluşmaktadır. Bir bireyin bir dile tam hâkimiyeti, bu dört temel becerinin gerekli ve yeterli miktarda geliştirilmesine bağlıdır. "Dil becerilerinden konuşma ve yazma "anlatım", dinleme ve okuma ise "anlama" becerileridir" (Yıldız & Çilek, 2020, s.161). Dil öğrenirken yukarıda belirtilen dört temel beceriden dinleme becerisi, anne karnındayken oluşmaya ve gelişmeye başlamaktadır. Birey dünyaya gelip eğitim hayatının başlamasına kadar ilk olarak dinleme becerisini edinmiş olur, konuşma, okuma ve yazma becerileri daha sonra gelişir. Dil öğrenirken dinleme becerisinin rolünü okul ve iş hayatındaki başarının temel unsurunu oluşturmaktadır. Bu nedenle dinleme becerisi, dil eğitim sürecinde üzerinde durulması ve önem verilmesi gereken temel bir dil becerisidir.

Çağımızın yeni bir olgusu olan küreselleşme, dilsel iletişimde en ücra bölgeleri dahi etkileyecek bir şekilde gelişmekte olup, pek çok ülkenin dilini öğrenmeye sevk ederek geniş bir iletişim alanı oluşmasına sebep olmaktadır. Bu küreleşme ile gelen dil öğrenme zorunluluğu, dil öğretiminin sınırlarını klasik metotların ötesine taşımaktadır (Çilek, 2017, s.467). Öğrencilere verimli bir dinleme eğitimi verilmesi için çevrelerinde duyduklarına karşı farkındalıklarının oluşması ve geliştirmesi gerekmektedir (Funk ve Funk 1989, s.663). Görsel materyaller kullanarak yapılan dinleme eğitimi, öğrencilerin dinleme etkinliklerinde daha fazla aktif olmalarına ve dersten verim almalarına katkıda bulunur (Winn, 1988, s.146).

Etkili bir iletişim becerisine sahip olmanın en önemli noktası iyi bir dinleyici olmaktır. "Dil becerileri içinde en geri planda kalan ve bu yüzden de "ihmal edilmiş, unutulmuş, yetim kalmış dil becerisi" olarak nitelendirilse de bu beceri üzerine yapılan çalışmalar günden güne artmaktadır" (Doğan, 2010, s.263). Anlama becerileri olan dinleme ve okuma becerileri hem anadilde hem ikinci dilde edinilmesi zor beceriler olarak öğrenenin karşısına çıkmaktadır. Çünkü öğrenenin ilk başta pasif kaldığı eylemlerdir. Bireyler arasındaki iletişimin artmasıyla sözlü iletişim becerilerinin yazma, dil bilgisi gibi yazılı becerileri geliştirdiği görülmüştür. Dinleme becerisi aynı zamanda konuşma becerisinin temel bir unsurudur. Çünkü birey anne karnındayken ilk olarak dinleme becerisini geliştirmeye başlamaktadır. Dolayısıyla konuşma becerisinin gelişmesi için önce dinleme becerisinin yeterli düzeyde gelişmesi gerekmektedir.

Akademik olarak dinleme becerisinin kazandırılması dil öğretiminde çok önemli bir rol oynamaktadır. Öğrencinin dinleme becerisi ile başlayan dil öğrenme serüveni konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesiyle devam etmektedir. İyi bir dinleme eğitiminde öğrenciler duyduğu metni ana hatlarıyla ya da ayrıntılı bir şekilde söyleyip yazabilir, duyduğu metinde geçen olaylar hakkında ya da kişilerin duygu ve düşüncelerini söyleyip yazabilir. Öte yandan duyduğu metinde geçen kelimelerin anlamını çıkarabilir, metindeki vurgu ve tonlamalardan metnin konusunu anlayabilir (Demirel, 2004, s.90).

Yabancı dil öğretiminde birçok teknik ve metot kullanılmasının yanı sıra dinleme becerisinin geliştirilmesi için de dinleme modelleri kullanılmaktadır. Bu modeller; bütünden parçaya ve parçadan bütüne olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bütünden parçaya dinleme modeli, 1900'lü yıllarda ortaya çıkmış olup kelimeleri bütün olarak tanıma ve tahmin etmeye göre oluşturulmuştur (Güneş, 2014, s.62). Bu modelde dinleyici öncelikle anlamdan başlayarak geçmiş bilgi ve tecrübelerini birleştirir. Parçadan bütüne dinleme modeli ise, 1940-1950 yılları arasında araştırmacılar tarafından ilgi odağı olmuştur. Bütünden parçaya modelinin tam aksine öğrenci küçük parçadan başlayarak büyük parçaya ulaşmaya çalışır. Öğrenci önce kelime ve kelime grupları anlar, daha sonra cümleleri ve metni doğru anlamaya çalışır (Güneş, 2014, s.62).

Sınıf içi dinleme etkinlikleri dinleme öncesi, dinleme anı ve dinleme sonrası olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır.

1. **Aşama - Dinleme Öncesi:** Bu aşamanın temel amacı, öğrencinin dinleme etkinliklerine başlamadan önce herhangi bir kaygı ya da motivasyon düşüklüğü yaşamaması için öğrencinin bir takım etkinliklerle derse alıştırılmasıdır. Demirel (1999, s.36-37) dinleme öncesi etkinlikleri şu şekilde sıralamıştır:
   - **Tanıtma:** Dinleme yapılacak konu hakkında önceden genel bir bilgi verilir.
   - **Kestirme:** Dinlenecek metnin başlığı söylenerek öğrencilerin içerik ve konu hakkında tahminleri alınır.
   - **Yeni kelimelerin öğretimi**: Dinlenecek metinde geçen yeni kelimeler ve yeni cümleler öğretilir. Bilinen cümle kalıplarıyla yeni öğrenilen kelimeler verilerek pekiştirme yapılır ve daha kolay bir öğrenme sağlanır.
   - **Amaçlı dinleme**: Dinleme etkinliğinin amacı belirlenir.
2. **Aşama - Dinleme Anı:** Demirel (1999, s.36-37) dinleme esnasındaki aşamaları şu şekilde sıralamıştır:
   - Öğretmen metni yüksek sesle okur.
   - Öğretmen metni farklı tonlama ve vurguyla okuyarak öğrencilerin bu noktalara dikkat etmelerini ister.
   - Öğrencilerin dinleme esnasında önemli gördükleri yerleri not etmeleri istenir. Bu şekilde sorulacak soruları cevaplamalarına yardımcı olur.
3. **Aşama - Dinleme Sonrası:** Dinleme sonrası etkinliklerinin temel amacı, öğrencinin dinleme becerisini geliştirebilmesi ve beceri alanını genişletebilmesidir. Öğrencinin derste öğrendiği bilgileri test etmekten ziyade öğrencinin edindiği beceriyi nasıl ve ne şekilde kullandığına dikkat edilmelidir. Demirel (1999, s.36-37) dinleme sonrasında yapılacaklara yönelik tavsiyeleri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:
   - Öğrenciler dinledikleri metniyle ilgili sorulara cevap verir.
   - Öğrenciler dinledikleri metnin sözlü ya da yazılı özetini çıkarır.
   - Dinledikleri metinle ilgili resimlerin ya da cümlelerin olay sırasına göre dizerler.
   - Dinledikleri metne uygun bir başlık önerirler.

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde takip edilmesi gereken bu sıralama, öğrencinin dinleme eğitimini sistemli bir şekilde alabilmesi ve dinleme aktivitesini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmesine yardımcı olacaktır.

Dinleme becerisinin ölçme ve değerlendirilmesine gelince, ölçülmesi oldukça zor ve karmaşıktır. Dinleme özünde sese dayalı bir süreç olduğundan genellikle soyuttur. Bu durum dinleme becerisinin geliştirilmesine olumsuz yönde etkisi olan bir faktördür. Dinlemenin soyut bir sürecinin olması, dinlemenin ölçülemez bir beceri olduğu yönünde yanlış yargılara neden olmaktadır. Ayrıca ölçme değerlendirme çalışmaları, daha çok dinlenen metnin anlaşılıp anlaşılmadığının ölçülmesiyle sonuçlanmaktadır (Melanlıoğlu, 2012, s.1586). Dinlemenin ölçülmesi sırasında gözlemden yararlanılması değerlendirmede kolaylık sağlamakta ve formal ölçme yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir (Özbay, 2009, s.181-185). Yazlı ve sözlü sınavlar, doğu- yanlış soruları, eşleştirmeli, çoktan seçmeli, kısa cevaplı ve açık uçlu sorular, öğrenci ödevleri formal ölçme yöntemlerine örnek olarak verilebilir (Atılgan vd., 2009).

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma deseni, evren ve örneklemi, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin görüşlerinin incelenmesi için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, insanın kendi potansiyelini farketmesi, olaylar ve olgular hakkında görüşlerini açığa çıkarması için geliştirdiği bilgi üretme yöntemlerinden biridir. Nitel analiz yöntemi kullanılan araştırmalarda incelenen olay veya olgu hakkında derin bir algıya ulaşma çabası söz konusudur (Morgan, 1996). Nitel araştırmalarda genellikle gözlem, görüşme vb. gibi veri toplama teknikleri kullanılır. (Hatch, 2002; Merriam & Grenier, 2019). Araştırmanın ilk

aşamasında öğrencilerin Sözlü İletişim Becerileri Dersi çerçevesinde dinleme becerilerini geliştirirken karşılaştıkları problemleri belirlemek amacıyla uzman görüşü alınarak öğrencilere uygulanmak üzere bir yarı yapılandırışmış görüşme formu hazırlanmıştır. Gazi Üniversitesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı 2020-2021 Eğitim Öğretim yılında 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 19 öğrenciye dinleme becerilerine yönelik 6 açık uçlu sorulardan oluşan bir soru uygulanmıştır. Elde edilen veriler ışığında öğrencileri dinleme becerilerin karşılaştıkları problemlere dair incelemeler yapılmıştır.

Araştırma Gazi Üniversitesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı Güz Döneminde 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 19 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Genellikle küçük gruplarla ve az örneklemlerle yürütülen nitel araştırmalar, veri kalitesini arttırmak için belirli zamanlarda aynı örneklem üzerinde tekrarlanarak daha fazla detaya erişim sağlanabilir (Neuman ve Robson, 2014). Yarı yapılandırılmış görüşme gönüllülük esasına göre yapılmış olup öğrenciler rastgele seçilmiştir. Bu çalışmada "Gazi Üniversitesi Ölçme ve Değerlendirme Etik Kurulu 01.12.2020 tarihli 12 sayılı kararına göre etik kurul onayı alınmıştır. Öğrencilere dinleme becerilerine yönelik altı açık uçlu sorulardan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmacı görev yaptığı kurumda çalışmasını gerçekleştirerek örnekleminin belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örneklemesi kullanmıştır. Bu örneklem belirleme yöntemi araştırmacının ulaşılabilirlik açısından en kolay öğelere yönelmesi olarak tanımlanabilir (Baltacı, 2018, s. 259). Ancak kolay ulaşılabilir durum örneklemesi sıklıkla kullanılsa de nitel araştırmalarda en az tercih edilen bir stratejidir. (Patton, 2005).

Araştırmada akademik olarak Arapça eğitimi alan öğrencilerin Arapça dinleme becerilerini geliştirirken karşılaştığı sorunları tespit etmek ve süreç ile ilgili görüşlerini almak için araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından literatür incelenerek oluşturulmuştur. Formun hazırlanma sürecinde üç alan uzmanının görüşü alınmıştır. 8 maddeden oluşan ilk formun pilot uygulaması yapılmış olup uygulama sonucunda maddeler üzerinde düzenlemeler yapılmış ve gerekli görülenler çıkarılmıştır. Formun son hâli 6 maddeden oluşmaktadır. Görüşme formudaki sorular, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine ve öğretim sürecinin değerlendirmelerine yardımcı olacak şekilde düzenlenmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu 6 temel sorunun her birinin ayrıntılı olarak öğrenciler tarafından cevaplandırılması istenmiştir:

1. Arapça dinleme yaparken karşılaştığınız genel sorunlar nelerdir? Açıklayınız.
2. Arapça dinleme yaparken zorlandığınız noktalar varsa hangi açıdan zorluk yaşıyorsunuz? Açıklayınız.
3. Derste kullanılan yöntem ve teknikler dinleme becerisinin geliştirilmesi açısından yeterli buluyor musunuz? Yeterli bulmuyorsanız nedenini açıklayınız.
4. Derste hangi tür materyaller kullanılıyor? Ayrıntılı olarak açıklayınız.
5. Derste yapılan uygulamalar sınıfın mevcuduna uygun mu? Derse katılım yoğunluğunuz konusundaki görüşlerinizi belirtiniz.
6. Dinleme becerilerinizi geliştirme sürecinde sizi olumsuz olarak etkileyen herhangi bir duygusal neden var mı? Varsa açıklayınız.

Görüşmeler yaklaşık 10 dakika sürmüş olup bir sohbet havası oluşturularak öğrencilerin rahat bir ortamda olmalarına özen gösterilmiştir. Görüşmeye katılan öğrencilerin izni alınarak ses kayıt cihazıyla verdikleri cevaplar kaydedilmiştir. Öğrencilerin görüşlerinden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve yorumlanmaya uygun hale getirilmiştir.

Veri analizinde elde edilen nitel verilerin çözümlemesine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen bulgular soru başlıkları altında toplanarak yorumlanmıştır. Veri analizleri yapıldıktan sonra, öğrencilerin cevapları yorumlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme analizinde öğrencilerin görüşlerine doğrudan yer verilmiştir. Nitel veri analizinde kullanılan yöntemlerden biri toplanan

verilerin özgün şekline mümkün olduğunca bağlı kalınmasıdır. Çünkü gerekli durumlarda katılımcı ifadelerinin doğrudan sunulması çalışmanın geçerliğini arttırır. (Baltacı, 2017; Creswell, 2002; Eysenbach & Köhler, 2002; Miles & Huberman, 1994). Öğrencilerin görüşleri aktarılırken görüşme yapılan öğrencinin kim olduğunu belirtmek için "Öğrenci 1, Öğrenci 2..." şeklinde isimlendirilmiştir.

Bulgular

Öğrencilerin anket maddelerine verdiği detaylı cevaplar ışığında genel değerlendirme yapılmıştır. Anket maddeleri sırasıyla incelenmiştir.

Tablo 1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 1. Soru

Arapça dinleme yaparken karşılaştığınız genel sorunlar nelerdir? Açıklayınız.	
	Öğrenci Görüşleri
Öğrenci 1:	Dinlediğim materyal çok hızlı olduğu için kelimeleri yakalamakta güçlük çekiyorum.
Öğrenci 2:	Dinlediğimi anlamakta genellikle zorlanıyorum.
Öğrenci 3:	Duyduğumu anlamakta zorluk yaşıyorum.
Öğrenci 4:	Lehçe içerikler birbirine karışıyor.
Öğrenci 5:	Dinlediğimi ilk seferde hatta ilk birkaç seferde anlayamıyorum. Konuşmanın çok hızlı yapılıyormuş hissinin uyanması ve yetişememek beni tedirgin ediyor.
Öğrenci 6:	Hızlı konuşulduğunda anladığım cümleler daha sınırlı kalıyor. Bilmediğim kelimeler kullanıldığında o kelimeye takılıp geri kalan cümleyi kaçırıyorum.
Öğrenci 7:	Cümledeki kelimeleri birleştirmekte zorlanıyorum. Dinlerken konuşmayı unutabiliyorum.
Öğrenci 8:	Odaklanamama sorunu yaşıyorum. Dinleme yaparken konuşmanın hızlı olması dikkatimi dağıtıyor ve cümleden kopuyorum.
Öğrenci 9:	Ezberlediğim anlamları metinde yerine oturtamıyorum
Öğrenci 10:	Lehçe konuşulduğunda anlamıyorum.
Öğrenci 11:	Çok hızlı konuşulduğunda kaçırdığım kelimeler oluyor.
Öğrenci 12:	Cümleleri tam anlamadığım için ana fikri çıkartamıyorum.
Öğrenci 13:	Dinlediğim materyal çoğu zaman çok hızlı oluyor. Bu nedenle dinlediğimi anlamıyorum.
Öğrenci 14:	Lehçe konuşulduğunda anlamıyorum.
Öğrenci 15:	Açıkça fasih ve temiz bir şekilde okunmuş metinleri dinlerken genellikle konuşan kişiyi yakalayamıyorum. Çünkü söylediklerini Arapça düşünerek aklımda resmetmek yerine her söylediğini cümleyle ilişkilendirip Türkçeye çevirerek dinlemeyi tercih ediyorum. İşte bu da, yine konuşan çoktan cümleyi bitirip yeni cümleye geçmişken benim hala bir önceki cümleyi çevirmekle uğraşmama neden oluyor.
Öğrenci 16:	Bir dinlemede bilmediğim kelimelerin fazla olması dinleme yaparken motivasyonumu düşürüyor. Bir diğer zorluk konuşmacının hızlı oluşu olup bu durum akışı takip etmemi zorlaştırıyor. Üçüncü olarak ise lehçe dinlemeler yaparken duyduğum kelimeyi anlamıyorum ve hatta sözlükte dahi aratamıyorum.
Öğrenci 17:	Dinleme yaparken konuyu anladığım halde arada anlamını bilmediğim kelimeler geçince hemen kopuyorum.
Öğrenci 18:	Özellikle haber dilinde bilmediğim kelimeler fazla olunca metnin bağlamını kaçırabiliyorum.
Öğrenci 19:	Araplar çok hızlı konuşuyorlar. Bu yüzden bazı kelimeleri anlamakta zorlanabiliyorum.

Yukarıdaki tabloda belirtilen maddede öğrencilerin verdiği cevaplar ışığında Arapça dinleme yaparken karşılaştığı genel sorunlar tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre öğrenciler genel olarak dinlediği metnin ya da konuşulanların hızlı olması nedeniyle duyduklarını anlayamamaktadırlar. Bunun yanı sıra cümle içerisinde anlamını bildikleri kelimeleri duyduklarında anlama takılarak dinlediklerini anlamakta güçlük yaşadıkları tespit edilmiştir. Dinledikleri metnin ya da konuşmanın fasih olmaması, yani lehçe olması da öğrencilerin karşılaştığı sorunlardan biri olarak nitelendirilebilir.

Tablo 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 2. Soru

Arapça dinleme yaparken zorlandığınız noktalar varsa hangi açıdan zorluk yaşıyorsunuz? Açıklayınız.	
	Öğrenci Görüşleri
Öğrenci 1:	Telaffuzu anlamıyorum.
Öğrenci 2:	Genelde hızlı konuşulduğu için kelimeleri anlayamıyorum ve kopukluk yaşadığım yerden sonrasını dinlemek istemiyorum.
Öğrenci 3:	Lehçe kelime ile fasih kelime arasındaki ayrımı yapamıyorum zaman zaman. Kelimeyi sözlükte bulmak için önce fasih halini arıyorum.
Öğrenci 4:	Anlama açısından zorluk yaşıyorum.
Öğrenci 5:	Bilmediğim bir konu hakkında konuşulduğunda anlamakta zorlanıyorum.
Öğrenci 6:	Konsantre olmakta zorlanıyorum.
Öğrenci 7:	Kelimenin anlamını hatırlayamıyorum.
Öğrenci 8:	Genellikle lehçe hızlı konuşulduğunda anlam kargaşası yaşıyorum.
Öğrenci 9:	Harflerin telaffuzunun değişmesi, fiillerin, kelimelerin her şeyin farklı olması hiçbir şey anlamıyorum.
Öğrenci 10:	Lehçe varsa anlamak güçleşiyor.
Öğrenci 11:	Anlamaya çalışırken bir kelimeye takılıp onu düşünürken cümlenin devamını kaçırıyorum.
Öğrenci 12:	Anlama konusunda zorluk yaşıyorum.
Öğrenci 13:	Arapça dinlemeler yaparken hızına yetişemiyorum ve kaçırıyorum.
Öğrenci 14:	Fasih olmayan kelimeleri anlamakta güçlük yaşıyorum.
Öğrenci 15:	Gramere çok odaklanmam ve dinlediğim materyalin hızına yetişememe gibi konularda zorluklar yaşıyorum.
Öğrenci 16:	Öncelikle dinlemelerde; cümleyi duyar duymaz aklımda onu çevirmeye çalışıyorum ki cümle uzunsa çeviri hep yarım kalıyor ya da bilmediğim kelimeler duraklamama sebep oluyor.
Öğrenci 17:	Dinlediklerini anlamaya çalışırken yetişemiyoru. Hatta çok hızlı konuşulduğunu veya metnin çok hızlı okunduğunu düşünüyorum.
Öğrenci 18:	Bazen konuşmacının dili çok hızlı geliyor.
Öğrenci 19:	Çok hızlı konuştukları ve bazı harfleri yutmaları açısından zorluk yaşıyorum. Tabi bir de lehçe dinlediğimi anlama konusunda güçlük çekiyorum.

Yukarıdaki tabloda belirtilen maddede öğrencilerin verdiği cevaplar ışığında Arapça dinleme yaparken karşılaştığı özel sorunlar tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre öğrenciler genel olarak dinlediği metnin ya da konuşulanların hızlı olması nedeniyle duyduklarını anlayamamaktadırlar. Fasih olmayan konuşmaları rahatlıkla anlayamadıklarını ifade etmektedirler. Bunun yanı sıra dinledikleri metin ya da diyalogda geçen cümleleri anlamaya çalışırken cümleleri kaçırdıklarını belirtmiştir. Dilbilgisi kurallarına fazla önem vermekten dinlediklerini anlayamama zorluğu da öğrencilerin karşılaştığı sorunlardan biri olarak nitelendirilebilir.

Tablo 3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 3. Soru

Sizce derste kullanılan yöntem ve teknikler dinleme becerilerinin geliştirilmesinde yeterli mi? Yeterli bulmuyorsanız nedenini açıklayınız.	
	Öğrenci Görüşleri
Öğrenci 1:	Yeterli. Derste video, ses kaydı, şarkı vb. materyaller kullanıyoruz. Dinlediğimiz materyallere göre soru cevaplıyoruz ve tartışıyoruz.
Öğrenci 2:	Evet, yeterli. Genelde dinleme-konuşma becerilerinin eş zamanlı gelişmesine katkı sağlayan yöntemler kullanılıyor.
Öğrenci 3:	Yöntem ve teknikler yeterli ama dersin süresi yetersiz. Süre kısıtlılığı nedeniyle her öğrenci dersten aynı verimi alamıyor.
Öğrenci 4:	Evet yeterli. Drama, tartışma, beyin fırtınası vb. teknikler kullanılıyor.
Öğrenci 5:	Yeterli değil. Dinleme becerilerinin gelişmesi için derste bol bol haber, film, çizgi film

	vb. izletilip üzerinde tartışmamız gerekiyor. Videolu diyaloglar bolca izletilmeli ki genel kullanımda Araplar hangi cümle yapılarını tercih ediyor ya da hangi söylemin daha doğru olduğu tespit edilmelidir.
Öğrenci 6:	Yeterli değildir. Çünkü herkesin dikkatini çekmek ve yoğunlaşmasını sağlamak zor. Ders oyun ve karşılıklı diyaloglarla aracılığıyla işlenmektedir. Teknik ve yöntemler verimli olsa da her öğrenciye hitap edemiyor.
Öğrenci 7:	Yeterli. Soru-cevap, diyalog, video izleme, şarkı dinleme vb. gibi yöntemlerle ders işleniyor. Derslerin bu şekilde verimli geçtiğini düşünüyorum.
Öğrenci 8:	Bence oldukça yeterli. Özellikle en etkili yöntem; araştırma yaptığımız konuyu sınıf içinde Arapça anlatıp sınıf arkadaşlarımızın dinledikleri konu ile ilgili soru sorması ve karşılıklı diyalog kurmamızdır.
Öğrenci 9:	Dinleme becerisini geliştirme açısından yeterli değil. Fakat bu gibi derslerde hem dersin öğretim üyesi hem de öğrenciler genellikle konuşmaya yoğunlaştığı için dinleme becerisi zor gelişiyor. Soru-cevap yöntemiyle geçen ders bir süre sonra öğrenciyi sadece konuşma becerisini geliştirmeye itiyor.
Öğrenci 10:	Bence yeterli. Derste güncel konularda karşılıklı sohbet ederek hem konuşma hem de dinleme becerilerini eş zamanlı geliştirme fırsatı buluyoruz.
Öğrenci 11:	Ders süresinin kısıtlı olması derste uygulanan yöntemleri sınırlı tuttuğunu düşünüyorum. Bu nedenle yeterli olmadığını düşünüyorum.
Öğrenci 12:	Yeterli değil. Öğrencilerin elbette belirli kalıp ifadeleri, cümle yapılarını öğrenmeleri faydalı, ancak başka bir konu üzerinde üretken bir şekilde konuşulması, Arapça olarak düşünme yetkisinin gelişmesi konusunda eksik kalmaktadır. Genellikle kitap üzerinden belirli kalıp ifadelerin dinletilmesi ve tekrarlanması ile işlenmektedir.
Öğrenci 13:	Değil. Çünkü her öğrencinin aynı teknikten verim alabileceğini düşünmüyorum.
Öğrenci 14:	Bence yeterli.
Öğrenci 15:	Yeterli buluyorum. Çünkü konuşma dersi olduğu için öğrencilerin yaşayarak öğrenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu da zaten her öğrenciye konuşma fırsatı verilerek yeterli şekilde sağlanıyor diye gördüm. Anlatım ve soru cevap tekniğini daha çok merkeze alan bir derstir. Öğretmen, öğrencilerin dinlemesine önem vererek her an konuşur ve her öğrenciye fırsat verecek şekilde tek tek sorular sorar ve öğrenciler belli bir sınırda kalmaksızın, o an konuşulmakta olan şeylerden ve öğretmenin söylediklerinden de yararlanarak sınıfta kendini ifade eder. Sorular aslında öznel cevaplar içerir ve doğrusu yanlışı yoktur. Açık oturum tekniğine benzetilebilir. Her öğrenci hem konuşandır hem de dinleyicidir.
Öğrenci 16:	Kullanılan yöntem ve teknikler dinleme becerisi için temel düzeyde geliştiricidir ancak daha hızlı ve daha kompleks dinlemeler için yetersizdir. Dinlemeler aşama aşama ilerletilmedikçe bu tür bir düzeye ulaşmak mümkün olmayacaktır. Derste seçilen belli bir kaynak ve metinler üzerinden dinlemeler yapmamız sağlanıyor.
Öğrenci 17:	Bence değil çünkü ders süresine uygun yöntem ve teknikler seçilmiyor. Her öğrencinin aktif katılım sağlaması güç oluyor. Yöntem ve teknikler çeşitlendirilirse sınıfa daha iyi bir şekilde hitap edilebilir. Özellikle ezbere dayalı yöntemlerin uzun vadeli katkı sağlayacağını düşünmüyorum.
Öğrenci 18:	Bence yeterli değil. Hem konuşma hem de dinleme aynı anda ağırlık veren yöntemlerle işlendiğini düşünmüyorum. Dinlediğimizi anlayabileceğimiz ve seviyemize uygun materyallerin seçilmesi düşüncesindeyim.
Öğrenci 19:	Evet bence yeterli. Çünkü öğretim üyelerimiz harflerin çıkışını ve nerde nasıl kullanıldıklarını bize verdikleri için dinlemeyi geliştirmek de izlediğimiz filmler ya da dinlediğimiz şarkılar yoluyla biraz da bize bağlı. Ezbere dayalı bir yöntem ve teknikle işlenmektedir.(kitaptaki diyaloglarda geçen cümle ve kelimeleri ezberleme).

Yukarıdaki tabloda belirtilen maddede öğrencilerin verdiği cevaplar ışığında Arapça dinleme becerilerine dayalı derslerde uygulanan yöntem ve teknikler üzerine görüşleri alınmıştır. Elde edilen verilere göre dersler genellikle video ve ses kaydı gibi sesli materyaller dinletilerek ve karşılıklı diyaloglar yapılarak işlendiği tespit edilmiştir. Fakat yöntem ve tekniklerin uygulama süresinin ders için yeterli olmadığı, hatta her öğrencinin öğrenme süresi farklı olduğu için ders

süresinin yetersiz olması, sınıf ortamı ve sınıf mevcudunun kalabalık olması öğrenme süresini geciktirmesi konusunda zorluk yaşandığını göstermektedir. Bunun yanı sıra dinleme becerisi konuşma becerisinden ayrı tutulamayacağı için öğrencilerin ders esnasında konuşma becerisinin gelişmesine daha çok özen gösterildiğinde dinleme becerisini geliştiremedikleri tespit edilmiştir. Derste uygulanan yöntem ve teknikler öğrencilerin bir kısmı için yeterliyken bir kısmı için yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 4. Soru

Derste hangi tür materyaller kullanılıyor? Ayrıntılı olarak açıklayınız.	
	Öğrenci Görüşleri
Öğrenci 1:	Video kaydı, ses kaydı, şarkı vb. kullanılıyor.
Öğrenci 2:	Ders kitabı kullanıyoruz.
Öğrenci 3:	Sesli ve görüntülü videolu içerikler, şarkılar, dersin tekrarlarını içeren videolar kullanılıyor.
Öğrenci 4:	İçinde belirli kalıp ifadelerin bulunduğu kitaplar ve bu ifadelerin seslendirmesi olan ses kayıtları kullanılıyor.
Öğrenci 5:	Daha çok ders kitabı, sözlük gibi yazılı materyaller kullanılıyor.
Öğrenci 6:	Ders kitabı kullanılıyor.
Öğrenci 7:	Derste ders kitaplarının yanı sıra projeksiyon kullanılarak birçok video izliyoruz.
Öğrenci 8:	Online kaynaklar, çeşitli kitaplar ve YouTube gibi video sitelerinden yararlanıyoruz.
Öğrenci 9:	Ders kitabı, video, ses kaydı ve şarkı gibi materyallerden yararlanıyoruz.
Öğrenci 10:	Video kullanıyoruz. Büyük oranda yeterli oluyor.
Öğrenci 11:	Genelde basılı kaynaklar kullanıyoruz.
Öğrenci 12:	Arapça konuşma ve dinleme becerisine yönelik kitap لا فضل فوك ve kitabın ses kayıtları kullanılmaktadır.
Öğrenci 13:	Video, ses kaydı, haber siteleri ve şarkı gibi materyaller kullanıyoruz.
Öğrenci 14:	Video, ses kaydı vb. kaynaklar kullanılıyor.
Öğrenci 15:	Dinleme becerisine yönelik olarak derste materyal olarak dersin öğretim üyesinin hazırladığı slaytlar kullanılıyor.
Öğrenci 16:	Bilgisayar, video kaydı, ses kaydı vb. kullanılıyor.
Öğrenci 17:	Arapça kitap لا فضل فوك ve kitabın ses kayıtları kullanılıyor.Aynı zamanda dinlediğimiz video ve ses kaydına yönelik soruları sözlü cevaplıyoruz.
Öğrenci 18:	Projeksiyona yansıtılan sunumlar ve videolar kullanılıyor.
Öğrenci 19:	Derste kitap, defter, tahta, resimler, sunumlarda projeksiyon ve dinleme cihazı kullanıyoruz.

Yukarıdaki tabloda belirtilen maddede dinleme becerisi dersinde kullanılan materyaller ve onların güçlü ve zayıf yönlerine dair öğrenci görüşleri elde edilmiştir. Verilere göre derslerde ders kitabı, videolar, şarkılar ve diyaloglar kullanıldığı tespit edilmektedir. Ders materyallerini dersin öğretim üyesi belirlemektedir. Ders verenin öncelikle konu hakkında literatür bilgileri sunduğu ardından konu ile ilgili dinleme çalışmaları yapıldığı tespit edilmiştir. Ders esnasında daha çok video kaydı, ses kaydı, şarkılar ve diyalogların geçtiği ses kayıtları kullanılarak dinleme becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olduğu görülmüştür.

Tablo 5: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 5. Soru

Derste yapılan uygulamalar sınıfın mevcuduna uygun mu? Derse katılım yoğunluğunuz konusundaki görüşlerinizi belirtiniz.	
	Öğrenci Görüşleri
Öğrenci 1:	Uygundur.
Öğrenci 2:	Sınıf mevcudumuz 20 kişiyi geçmiyor, Bu yüzden uygun olduğunu düşünüyorum.
Öğrenci 3:	Uygun olduğunu düşünmüyorum. Sınıftaki herkese söz verecek kadar vakit olmuyor.
Öğrenci 4:	Uygun değil. Her öğrenci derste sadece yaklaşık 30 saniye konuşuyor hatta konuşmak

	denilemez duyduğunu ya da okuduğunu tekrar ediyor.
Öğrenci 5:	Sınıflar olması gerekenden çok daha kalabalık kendi açımdan konuşmaya çekiniyorum bu kalabalığın içinde. Ayrıca dinlemediğimi anlamaya çalışırken dikkatim dağılıyor.
Öğrenci 6:	Sınıfın mevcuduna uygun değil. Bazı öğrenciler motive olmakta ve konsantre olmakta zorlanırken bazıları ise zorlanmayabilir. Öğrencilerin istekli olması çok önemli.
Öğrenci 7:	Evet uygun kolaylıkla katılım sağlayabildim bence oldukça yoğun bir şekilde dersin öğretim üyesinin sorularına cevap vermeye çalıştım.
Öğrenci 8:	Değil. Dil sınıfları daha az mevcutludur ve bu daha verimli olması açısından önemlidir. Kalabalık sınıflarda yani bizim sınıflarımızda daha az söz hakkı ve iletişim ortamı oluşuyor.
Öğrenci 9:	Uygun değil. Ders katılım zorlaşıyor.
Öğrenci 10:	Evet uygun.
Öğrenci 11:	Mevcuda uygun ve maksimum fayda gözetiliyor.
Öğrenci 12:	Sınıf mevcutları çok kalabalık olmamakla birlikte konuşma derslerinde daha az 10 kişiden oluşan gruplarla daha aktif konuşma alışverişinin sağlanacağını düşünüyorum.
Öğrenci 13:	Sınıf ortamı uygun fakat kendimi yetersiz bulduğum için derse katılımım azdı.
Öğrenci 14:	Evet uygun.
Öğrenci 15:	Sınıf mevcudu uygun değil. Derse katılım çok az ve verim alamıyorum.
Öğrenci 16:	Derste yapılan uygulamalar aslında dinleme becerisini geliştirici yönde ancak sınıf kalabalık olduğu için öğrencinin dinlediğini anlayıp anlamadığını noktasında dönüt alınabilmesi acısından yetersizdir. Derste her öğrencinin en az bir kez katılması hedef olmamalıdır, sınıf küçük gruplara ayrılarak öğrenciye kendini çekinmeden ifade edebileceği bir grubun içinde dinleme yaptırılmalıdır, Bu sayede anlayıp anlamadığına dair çok daha iyi dönütler alınabilir.
Öğrenci 17:	Genel anlamda uygundu.
Öğrenci 18:	Konuşma derslerinde sınıf mevcudu 10 kişi olarak ayarlanabilseydi belki daha iyi olabilirdi.
Öğrenci 19:	Bu bence dersi verenin işleyiş biçimine ve yöntemine göre değişen bir durum. Bazı derslerde herkes derse katılabilirken bazı derslerde süre yeterli olmayabiliyor.

Yukarıdaki tabloda belirtilen maddede derste yapılan uygulamaların sınıf mevcuduna uygun olup olmadığına dair öğrenci görüşleri elde edilmiştir. Verilere göre öğrencilerin sınıf mevcudunun genel olarak yeterli olmadığına dair görüş belirttikleri görülmüştür. Sınıf mevcudunun fazla olması dersin doğasına uygun olmadığını, her öğrencinin derse katılımının bu şartlar altında zor olduğu ve dinleme-konuşma becerilerinin geliştirmek için yeterli süreyi elde edemedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 6: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 6. Soru

Dinleme becerilerinizi geliştirme sürecinde sizi olumsuz olarak etkileyen herhangi bir duygusal neden var mı? Varsa açıklayınız.	
	Öğrenci Görüşleri
Öğrenci 1:	Evet var. Dinleme yaparken dinlediğimi anlayamayacağım diye kaygılanıyorum. Özellikle bu durum dinlediğim metin ya da diyalogun hızına göre artıyor ya da azalıyor.
Öğrenci 2:	Evet. Dinlediğimi yanlış anlamaktan korkuyorum.
Öğrenci 3:	Evet. Dinlemeye yaparken eğer konu akışından koparsam motivasyonum düşüyor ve bu durum sürekliliği dinleme becerimi geliştiremeyeceğime dair bir endişe veriyor.
Öğrenci 4:	Evet. Özellikle ders esnasında dersin öğretim üyesi bana söz verdiğin dinlediğim materyalle ilgili yorum yapamamaktan ve arkadaşlarımın alay etmesinden korkuyorum.
Öğrenci 5:	Evet var. Dinleme yaparken dış etkenlerden dolayı konsantra olamıyorum. Bu nedenle sıklıkla dinlediğim konuyu kaçırıyorum.
Öğrenci 6:	Evet var. Dinleme yaparken sanki herkes anlıyor da bir tek ben anlamıyorum gibi hissediyorum. Bu durum bende fazlasıyla gerginliğe yol açıyor ve derste rahat olamıyorum.

Öğrenci 7:	Evet. Özellikle dinleme sınavlarında dinlediğimi anlayamamaktan korkuyorum.
Öğrenci 8:	Evet. Sınıfta gürültü olduğu zamanlarda dinlediğimi anlayamıyorum.
Öğrenci 9:	Evet. Dinlediğim materyal eğer hızlı başladıysa o esnada motivemi kaybedip dinlediğimi anlamak için çabalamıyorum.
Öğrenci 10:	Evet. Dinlediğimi anlayamamak çoğu zaman endişe veriyor.
Öğrenci 11:	Evet var. Sınıfta dinlediğim bir metin veya diyalogu konsantre sağlayamadığım için anlayamıyorum. Sınıf ortamında konsantrayonumu bozan bir sürü etken oluyor.
Öğrenci 12:	Evet var. Ders esnasında dinlediğimi anlayamadığım için konuşmalara da katılamıyorum. Bu durumdan dolayı kaygılanıyorum.
Öğrenci 13:	Evet var. konu dikkatimi çekmediği için derse karşı motivem olmuyor.
Öğrenci 14:	Evet var. Dinleme ve konuşma yaparken hata yapmaktan ve alay edilmesinden korkuyorum.
Öğrenci 15:	Evet. Dinlediğim şey eğer hızlı olduğunda anlamamaktan korkuyorum.
Öğrenci 16:	Evet. Ders esnasında bana soru sorulduğunda heyecanlanıp soruya odaklanamıyorum. Bu şekilde de dinlediğimi anlamam güçleşiyor.
Öğrenci 17:	Evet var. Yanlış anlamaktan korkuyorum.
Öğrenci 18:	Evet. Özellikle lehçe kelimeler içeren konuşmalar dinlediğimde zorlanıyorum.
Öğrenci 19:	Hızlı metinlerde dikkatim çabuk dağılıyor. Konuyu kaçırdığım için dinlemekten vazgeçiyorum.

Yukarıdaki tabloda belirtilen maddede Arapça dinleme esnasında öğrencilerin yaşadıkları duygusal nedenlerden kaynaklanan sorunlar ele alınmaya çalışılmıştır. Elde edilen verilere göre öğrenciler genel olarak Arapça dinleme esnasında dinlediklerini yanlış anlamaktan ve alay edilmesinden korkmaktadırlar. Ayrıca sınıf içinde motivasyon düşüklüğü, konsantre bozukluğu gibi sorunlar da yaşamaktadırlar. Sıklıkla değinilen güçlüklerden biri de dinledikleri metin ya da diyalogun hızlı olmasıdır. Hız, öğrencilerin dinlediklerini anlama konusunda bir eşik olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışma yabancı dil olarak Arapça eğitimi alan öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirirken karşılaştıkları zorlukları tespit etmek ve bu zorlukların giderilmesine yönelik öneriler sunmak için yapılmıştır. Arapça dinleme becerilerini geliştirirken karşılaşılan zorluklara yönelik görüş almak için 19 öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşme yaparak görüşleri alınmıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre öğrenciler genellikle aşağıda belirtilen konular hakkında problem yaşadıklarını belirtmiştir:

- Dinlenen materyalin hızlı olması ve bu nedenden dolayı anlama zorluğu çekilmesi.
- Cümlede geçen kelimelerin anlamlarına yoğunlaşarak dinlediklerini kaçırma.
- Dinledikleri metin ya da diyalogda geçen lehçe kelimelerin anlaşılmaması.
- Bilmedikleri kelimelerin anlamlarına takılarak ana fikri kaçırma.
- Sınıf ortamının dinleme becerisini geliştirmeye uygun olmaması ve sınıf mevcudunun kalabalık olması.
- Dinlediğini yanlış anlamaktan korma.
- Dinleme sınavlarında başarısız olma ön yargısı.
- Sınıf içinde motivasyonu düşüren etkenlerle karşılaşma ve konsantrasyon bozukluğu.

Arapça sözlü iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik derslerde uygulanan yöntem ve teknikler; video kaydı, ses kaydı, şarkı ve diyalog dinleme etkinlikleri, soru-cevap alıştırmaları ve dersi verenin belirlediği yazılı materyallerin kullanılmasına yönelik olmaktadır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre derslerde dersi verenin belirlediği yazılı materyallerin yanında sesli materyaller de kullanıldığı tespit edilmiştir. Sınıf ortamını olumsuz etkileyen dış etkenler, sınıf mevcudunun fazla olması, ders esnasında dinlediklerini anlama zorluğu yaşaması, dinledikleri materyallerin hızlı olması gibi sorunlar belirlenmiştir. Öğrencilerin ders

esnasında tam verim alabilmeleri için ders süresinin de dinleme becerilerine uygun şekilde düzenlenmesi ya da dersi veren öğretim üyesinin ders süresine uygun yöntem ve teknikler kullanması gerekmektedir.

Bir dili öğrenme sürecinin ilk basamağı olan dinleme becerisi, bireyin anne karnında edinmeye başladığı bir beceri olmakla birlikte diğer dil becerilerinin gelişmesi için de önem arzetmektedir. Goh (2000), Guo ve Wills (2006)'in yaptığı çalışmalarda da yabancı dil öğrenenler için en zor becerilerden birinin dinleme becerisi olduğu ifade ettikleri görülmektedir. Bireyin konuşmaya başlamadan önce dinleme sürecinden geçmesi, öğrendiği kelimeleri zihninde toparlayarak cümleler haline getirip konuşması için dinleme becerisinin sağlam temeller üzerine oturutulması gerekmektedir. Bu nedenle dersler özellikle yabancı dilde işlenerek öğrencilerin hedef dile azami düzeyde maruz kalması sağlanmalıdır.

Türkiye'de Arapça eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının müfredatları incelendiğinde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik derslerin az olduğu tespit edilmiş olup spesifik olarak dinleme becerilerine yönelik derslerin müfredata yeni eklendiği görülmüştür. Konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik derslerin varlığı konuşma becerisine daha çok ağırlık verildiğini ve dinleme becerisinin daha geri planda kaldığını göstermektedir. Bu nedenle Arapça dinleme becerilerinin geliştirilmesine yönelik derslerin müfredata eklenmesi ve uygun yöntem ve tekniklerle öğrencilere bu becerinin kazandırılması gerekmektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşmeye katılan öğrencilerden elde edilen veriler ve konu hakkında yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak dinleme becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesi esnasında yaşanan zorlukların çözümüne katkı sağlayacak drama, canlandırma gibi teknikler ve sınıf içi etkinliklerle dersin planlanması ve uygulamaya geçirilmesinin verimli olacağı düşünülmektedir. Hulstijn (2003), verimli ve başarılı bir dinleme dersinin, derste öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirecek ve öğrencilerin bu beceriyi kazanmalarını kolaylaştıracak etkinliklerle gerçekleşebileceğini belirtmiştir. Bu nedenle dinleme öncesi tanıtma, tahmin ettirme, metinle ilgili yeni kelimeler öğrenme gibi etkinliklerin yapılması dinleme becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin ders esnasında sınıf içi olumsuz faktörler, gürültü, derste söz alamama vb. gibi öğrenciyi olumsuz etkileyecek etkenlerin minimum düzeye indirilmesinin gerekli olduğu görülmektedir. Aynı zamanda sınıf mevcudunun fazlalığı öğrencilerin konsantrasyonunu bozduğu ve motivasyonlarını düşürdüğü tespit edilmiş olup sınıftaki öğrenci sayısının düşürülerek daha fazla şubelere ayrılması ve derste daha fazla söz hakkı alabilmesi sağlanmalıdır.

Arapça öğretmenleri öğrencilerin farkındalık düzeyini artırmak için öncelikle öğrencilerin sınıf içerisinde Arapça konuşmalarına zemin hazırlayıp fırsat vermeli ve öğrencilerin birbirleriyle farklı konularda iletişime geçmelerine imkân sağlamalıdır. Bu bağlamda, Arapça öğretmenleri sınıf içerisinde farkındalık düzeyini artırmak için öğrencilere drama faaliyetleri, rol ve iletişimsel etkinlikler yapmaları öğrencilerin Arapça konuşmalarını olumlu yönde etkileyecektir. Öğretmen sınıf içerisinde öğrencilerin istediği bir konuyu belirleyip o konu hakkında Arapça konuşarak konuyla ilgili görüşlerini açıklamalarını istemesi öğrencilerin Arapça pratik yapmalarına katkısı olacaktır. Arapça öğretmenlerinin farkındalık düzeyini artırmak için dil eğitimi konferansları ve toplantılar düzenlenmesi öğretmenlerin kişisel olarak güçlü ve zayıf yanlarını tanımalarına olanak sağlar. Arapça öğretmenlerinin kendilerini tanımaları ve yeteneklerini keşfetmeleri için Arap kültürünü araştırıp yakından tanımaya çalışmaları ve Arapça konuşma inceliklerini öğrenip Öğrencilerine aktarmaları gerekir. Bununla birlikte, Arapça öğretmenlerinin gelişen teknoloji sayesinde internetten Arap basınını takip edip öğrencilerin dikkatini çekecek olan haberleri sınıfa getirip öğrencilerle birlikte analiz etmesi ve haber hakkında öğrencilerin fikirlerini Arapça açıklamalarını istemesi öğrencilerin kendilerine olan güven duygusunun artmasını sağlayacaktır. Günümüzde artık Türkiye, Arap dünyası ile birçok yönden iletişime geçmiş özellikle ticaret ve turizm alanında büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Arapça pratik yapmak hem de Arap kültürünü

tanımak amacıyla Arapça öğretmenlerinin imkânlar dâhilinde yaz tatillerinde 1 ay süreyle Arap ülkesinde kalmaları kendilerine olan güvenlerini artırıp öğrencilerine daha iyi Arapça konuşma eğitimi vermelerine olanak sağlayacaktır. Bu bağlamda sınıf içerisinde Arapça konuşabilen öğretmene, öğrencileri de saygı duyup örnek alıp Arapça konuşmaya istekli davranacaklardır. Ayrıca Arapça öğretmenlerinin eksik yanları olabilir bu eksik yanları eleştiren idarecilere ve öğrencilere karşı Arapça öğretmenlerinin eleştirilerden ders çıkarıp yanlışlarını ve hatalarını düzeltmesi öğrencilerine örnek olması olumsuz söz ve hareketlerden kaçınarak öğrencilerine karşı sabırlı ve hoşgörülü davranmaları gerekir (Bölükbaşı, 2019, s.730).

Kaynakça

Atılgan, H. (2009). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme.* Anı Yayıncılık.

Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.

Bölükbaşı, M. (2019). Arapça öğretiminde telkin yönteminin önemi. *Journal of International Social Research, 12*(65), 728-735.

Creswell, J. W. (2002). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative*. Prentice Hall Upper Saddle River.

Çilek, E. (2017). Arapça öğretiminde bilişsel stratejilerin kullanılmasının dinlediğini anlama becerisine etkisi. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi /The Journal of Turk & Islam World Social Studies*, 4(10), 465-479. https://doi.org/10.16989/TIDSAD.1221

Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. MEB Yayınları.

Demirel, Ö. (2004). *Yabancı dil öğretimi*. Pegem.

Doğan, Y. (2010). Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *Türklük Bilim Araştırmaları Dergisi*, 27(1), 263-274.

Doğan, Y. (2011). *Dinleme eğitimi*. Pegem Akademi

Eysenbach, G. & Köhler, C. (2002). How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews. *Bmj*, 324(7337), 573-577. https://doi.org/10.1136/bmj.324.7337.573

Funk, H. D. & Funk, G. D. (1989). Guidelines for developing listening skills. *The Reading Teacher*, 42(9), 660-663.

Güneş, F. (2014). Anlama modelleri/comprehension models. *Dil ve Edebiyat Egitimi Dergisi*, *2*(9), 59-74.

Güngenci, M.M. & Yıldız, M. (2020). Arapça - Türkçe çeviri dersinde üniversite öğrencilerinin karşılaştığı sorunlar. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi/JRES, 7*(2), 701-723.

Goh, C. C. M. (2000). A cognitive perspective on language learners' listening comprehension problems. *System, 28*(1), 55-75.

Guo, N. & Wills, R. (2006). An investigation of factors influencing English listening comprehension and possible measures for improvement. *AARE Annual Conference.* Parramatta. https://www.aare.edu.au/data/publications/2005/guo05088.pdf

Hatch, J. A. (2002). *Doing qualitative research in education settings*. Suny Press.

Hulstijn, J. H. (2003). Connectionist models of language processing and the training of listening skills with the aid of multimedia software. *Computer Assisted Language Learning*, 16, 413-425.

Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme becerisine yönelik ölçme değerlendirme çalışmalarında üstbiliş stratejilerin kullanımı. *Turkish Studies*, *7*(1), 1583-1595.

Merriam, S. B. & Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: examples for discussion and analysis*. Jossey-Bass Publishers.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook.* Sage Publications.

Morgan, D. L. (1996). *Focus groups as qualitative research*. Sage publications.

Neuman, W. L. & Robson, K. (2014). *Basics of social research*. Pearson.

Rost, M. (2011). *Teaching and researching listening*. Pearson Education.

Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research*. John Wiley & Sons Ltd.

Soyer, S. (2016). Yabancı dil öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama ve etkileri. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *2*(1), 157-163.

Yıldız, M & Çilek k, E. (2020). Arapça konuşma öğretiminde öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *40*(1), 159-181.

Vandergrift, L. (1999). Facilitating second language listening comprehension: acquiring successful strategies. *ELT Journal*, *53*(3), 168-176.

Winn, D. D. (1988). Developing listening skills as a part of the curriculum. *The Reading Teacher*, *42*(2), 144-146.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers:

   1. Yazar/First author %50,

   2. Yazar/Second author %50.

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / No potential conflict of interest was reported by the authors.